І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: з Ню Йорку: BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXVIII Ч. 208. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 1-го ЛИСТОПАДА 1961 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, NOVEMBER 1, 1961 No. 208. VOL. LXVIII.

НІКСОН ПРОПОНУЄ РОКЕФЕЛЛЕРОВІ КАНДИДУВАТИ НА ПРЕЗИДЕНТА В 1964 Р.

РОКЕФЕЛЛЕР ПОВИНЕН ВЗЯТИ УЧАСТЬ У ПРАВИБОРАХ ТА ПЕРЕМОГТИ ВСІХ ПРОТИВНИКІВ

Сиракюз, Н. Й. — 30-го жовтня ц. р. колишній віцепрезидент Ричард М. Ніксон заявив на пресовій конференції, що нюйоркський губернатор Нелсон А. Рокефеллер повинен взяти якнайактивнішу участь у президентських правиборах і, перемігши всіх можливих своїх противників, стати найсильнішим республіканським кандидатом на номінаційній крайовій конвенції. Журналісти запитували Ніксона про іншого потенціяльного республіканського кандидата сенатора Беррі Голдвотера з Арізони, і Ніксон заявив, що його заклик до гострої боротьби під час правиборів не виключає ще й інших можливих республіканських кандидатів на становище президента, які братимуть участь у правиборах в 1964-му році. Сам Ніксон щераз повторив, що в 1964-му році не буде старатися про президентуру. Колишній віце-президент сказав, що він підтримуватиме Рокефеллера, якщо той виявить силу у правиборах, як „найкращий і найсильніший кандидат". Покищо Ніксон не міг сказати, хто міг би бути найсильнішим республіканським кандидатом, бо це виявлять аж правибори. Ніксон сказав, що він не очікує того від Рокефеллера, щоб вже перед виборами в 1962-му році у Ню Йорку обіцяв, що відбуде повну губернаторську каденцію, якщо його перевиберуть в 1962-му році. Сам Ніксон склав таке приречення в Каліфорнії. Він заявив, що коли його виберуть на губернатора Каліфорнії в 1962-му році, то виконуватиме цей уряд аж до 1966 року, і в 1964-му році не старатиметься про президентуру. Колишній віце-президент прибув 30-го жовтня до Ню Йорку, звідки Рокефеллеровим приватним літаком залетів до Сиракюз, де промовляв на республіканському прийнятті для зібрання фондів на партійні цілі. 1.500 учасників прийняття заплатили по $100 за обід, а промови віце-президента слухали ще інших 6.000 осіб, крім учасників прийняття. Ніксон заявив, що в Ню Йорку виграє вибори республіканець Луїс Дж. Лефковіц, який стане посадником міста. Це буде, передбачав Ніксон, — „сенсаційним республіканським показом", що в 1962-му році республіканці виграють вибори до Конґресу, бо це є передумовою того, щоб в 1964 році можна було виграти президентські вибори. Республіканці мусять також скріпити свій стан посідання в стейтових леґіслятурах та в міських самоуправах. Ніксон певний, що Рокефеллер здобуде президентські вибори в 1964-му році. Нюйоркський губернатор старався про цю кандидатуру в 1960-му році, але після перших кроків припинив був свою кампанію, бо побачив, що республіканські провідники майже в цілості підтримували тоді Ніксона. Ніксона підтримував і тодішній президент Д. Д. Айзенгавер.

В ЗДА проведено четверту атомову пробну експльозію

Вашинґтон. — Представник Комісії Атомової Енерґії повідомив, що в підземних пробних інсталяціях в Неваді відбулася четверта пробна атомова ексльозія, яка мала силу коло 20,000 тонн вибухового матеріялу. Перша американська пробна експльозія атомового матеріялу відбулася 15-го вересня. Всі попередні атомові проби цього року були під землею і не створювали шкідливої для здоров'я людей радіяції. ЗДА почали вже праці в тому напрямку, щоб можна було на випадок потреби переводити пробні експльозії в повітрі. СССР почав пробні вибухи 1-го вересня і досі перевів їх вже 27, всі в повітрі, або у воді, що є шкідливе для людського здоров'я, бо поширює по світі радіяцію. ЗДА могли б припинити пробні атомові експльозії, але тільки тоді, коли б прийшло до дійсного порозуміння між ЗДА і СССР в справі контролі атомової енерґії, — так заявив голова Комісії Атомової Енерґії д-р Ґленн Т. Сіборґ.

Джансон про непереборну військову силу вільного світу

Ґейнсвілл, Флоріда. — Віцепрезидент Линдон Б. Джансон, промовляючи на прийнятті у Флоридському університеті, сказав, що деколи „добрі американські громадяни" несвідомо домагають комуністам тим способом, що висловлюють сумніви в льояльність американських провідників і в справедливість та доцільність американських інституцій. В дійсності вільний світ має непереборну військову силу на те, щоб перемогти комуністів, і той вільний світ скористає з тієї сили, як буде потреба. Історія від другої світової війни показує, що „комуністи не можуть конкурувати економічно з вільним світом". — Це добре розуміють комуністи, і тому послуговуються стратегією, щоб підривати в американців довір'я до своїх інституцій і свого проводу. Але на жаль, казав віце-президент, є такі американці, які засліплені партійництвом, вірять комуністам, та зневірюються у свій спосіб життя, твердячи, що в „уряді є зрадники та обидва Президенти, які гідно служили своїй країні під час війни і миру, є нельояльні до ЗДА або вислуговуються ворогові". Джансон мав на думці голову Тов. ім. Джана Бирча — Роберта Велча, який сумнівався в льояльності Кеннеді і Айзенгавера.

В АМЕРИЦІ

● **За сенаторське становище,** яке займав теперішній президент Кеннеді, в 1962-му році змагатимуться представники трьох відомих в політиці родин: молодший брат През. Едвард Кеннеді, представник родини Ладжів Джордж, С. Ладж, син колишнього амбасадора до ОН Кебота Ладжа, і Едвард Дж. Мек Кормек, небіж провідника демократів в Палаті Репрезентантів. Спір за політичні становища між родинами Ладжів і Кеннеді - Фіцджералдів триває від 1916 року, зі змінним щастям.

● **Переведені опитування** трьома стейтовими часописами в Південній Дакоті виявляють, що коли б тепер відбувалися президентські вибори, то за Кеннеді голосували б 54 відсотки виборців, а за Ніксоном 46. Минулого року в Південній Дакоті 58 відсотків виборців голосували за Ніксона, а тільки 42 за Кеннеді.

● **Уряд здоров'я вияснив,** що тимчасовий брак вакцини проти інфлюєнци скінчиться в найближчих днях, бо фармацевтичні лябораторії обіцяють вже після 1-го листопада вислати на ринок нові запаси цього ліку. Щепляться в першу чергу старші особи, вагітні матері і хронічно недужі особи.

У ЛИСТОПАДОВІ РОКОВИНИ

СЛОВО УКРАЇНСЬКОГО КОНҐРЕСОВОГО КОМІТЕТУ АМЕРИКИ ДО УКРАЇНЦІВ У З'ЄДИНЕНИХ ДЕРЖАВАХ

Цьогорічне відзначення українцями у Вільному Світі Листопадових Роковин, роковин демократичного вияву волі, виразного рішення й власною силою проведеного чину в тій частині Української Землі — проходить знову у відомій уже нам атмосфері: в атмосфері викривлювання історичної правди, неґування історичних фактів її сусідами.

З одного боку — московський окупант всієї Української Землі продовжує свої пропаґандивні твердження, мовляв, він і тільки він визволив Західню Україну Землю з пут неволі, мовляв, він і тільки він з'єднав її із Східньою Україною в одну, соборну, незалежну державу.

Тим часом історична правда говорить, що саме Москва, спільною дією з Варшавою тоді, спільною аґресією на одну й другу частини України, знівечила змагання західніх українців, знехтувала їх історичні постанови з жовтня 1918 року, відібрала змогу закріпити Першолистопадовий Чин та Великий Акт з 3 січня 1919 року, вкоронувавши всі ті свої ворожі дії проти незалежности й соборности України новим Андрусівським — договором у Ризі, зговоренням саме з давнім окупантом тієї Західньої Української Землі.

З другого боку — екзильні політики західнього сусіда України, політики народу, що за всю добу володіння Українською Землею і ставлення до її автохтонів не склав державницького іспиту, зокрема не виправдав пропаґованої ним т. зв. яґайлонської ідеї, політики, що на всі боки цупко тримаються права на так звані „земє одзискане" і знімають галас на будь-яке квестіонування цього права — далі й далі, при кожній нагоді і всіми шляхами висувають своє „історичне" право на Західньоукраїнську Землю.

Проте, саме історична правда говорить, що й тоді, в давнину і недавно — Польща силою, аґресією, заволоділа тією землею, заволоділа так, як колись заволоділа її — тепер „одзисканими" — землями, Німеччина, реалізуючи свій „дранґ нах Остен". Історична правда говорить, що саме сорок три роки тому, ледве відроджена Польща, підступом і обманом перемогла збройну силу Західньої України, бо викинула проти неї формації, які переслав їй Захід виразно для боротьби проти червоної аґресії, а не проти України. Тож — моральна сторінка цих претензій сьогодні — дуже вимовна. А факти з недавнього минулого аж ніяк не підтримують становища тих політиків в екзилі.

Ще й третій бік звертає на себе увагу — це намагання недавніх володарів тих земель, що відійшли до Польщі — зговоритися з майбутньою її владою щодо своєрідного обміну: за західні землі над Одрою-Нісою для них, кордон з 1939 року на Сході — для Польщі.

В такій атмосфері й тоді, коли нарід Західньої Української Землі не може сказати свого слова тепер — Українська Національна Спільнота у Вільному Світі, зокрема тут, у цій Великій Країні Волі, відзначаючи Листопадові Роковини, має промовити від усього Народу і в своїх постановах — резолюціях достойно, виразно й рішуче виявити всю історичну правду, заперечити всі пропаґандивні трюки одних і доказати безпідставність та відкинути аґресивні, імперіялістичні й колоніяльні задуми інших.

Український Конґресовий Комітет Америки, що досі вже у кількох деклараціях, заявах, меморіялах з'ясував світові й керівникам цієї Країни справу Західньої Української Землі, зокрема Жовтень і Листопад 1918 року та Січень 1919 року в її історії — кличе Вас, Громадяни, відзначити Листопадові Роковини ПОЛІТИЧНОЮ МАНІФЕСТАЦІЄЮ в користь Справи Українського Народу.

УКРАЇНСЬКИЙ КОНҐРЕСОВИЙ КОМІТЕТ АМЕРИКИ

Ню Йорк, 31 жовтня 1961 р.

У Мюнхені відбулися наради в справі реоґранізації УНРади

Мюнхен, (лв). — Тут відбулася скликана Президією УНРади нарада представників українських політичних партій, організацій та середовищ. Нарада відбулася, як запляновано, в суботу 21-го жовтня ц. р. в приміщенні УНРади, в присутності представників УНДО, УРДП, ОУН (полк. Мельника), СЗСУ-СП, ОУНз, ЗП УГВР та УНДС. В конференції не взяли участи соціялісти та, з-поза середовищ УНРади — ЗЧ ОУН. Не прибув на наради також запрошений голова КУК-у о. д-р В. Кушнір. Під час наради, як твердять її учасники, дискутанти говорили про потребу консолідації, але ніхто не видвигнув нових аспектів, під якими ця консолідація могла б бути осягнута. Офіційних повідомлень про Конференцію УНРада ще не видала, бо досі ще ведуться розмови голови ВО ред. М. Лівицького над текстом комунікату, а також над евентуальним приступленням до УНРади хоч деяких нових партій, чи середовищ. Назагал, і близькі до УНРади діячі і її противники не мають багато надії на успіх тих переговорів, бо ведуться вони занадто вже довго і під тиском т. зв. внутрішньої опозиції УНРади. Остання стоїть дальше на становищі, що голова Президії УНРади ред. І. Багряний та голова ВО УНРади ред. М. Лівицький повинні відійти від керми УНРади.

Монсіньйор Іван Стах — адміністратор Стемфордської Епархії

Стемфорд, Конн. — Тут з Єпископської канцелярії інформують, що на зарядження Апостольського Делеґата та згідно з вимогами канонічного права, косультори Стемфордської Ерархії на своєму зібранні 27-го жовтня 1961 року вибрали впр. о. монсіньйора Івана Стаха на адміністратора й економа цієї епархії на час від 27-го жовтня до 9-го листопада 1961-го року. В тому бо часі Стемфордська епархія формально не матиме єпископа з уваги на те, що дотеперішній її екзарх ВПреосв. Кир Амврозій Сенишин був 26-го жовтня інстальований на митрополита филадельфійської архиепархії, а новий екзарх, Преосв. Кир Йосиф Шмондюк, буде інстальований в Стемфорді 9-го листопада ц. р. Всч. о. монсіньйор Стах, дотеперішній канцлер Української Католицької Дієцезії Стемфорду, втішається великою пошаною і любов'ю найширшого українського громадянства, ще зокрема серед багатьох нових поселенців, для яких він працював та якими опікувався з доручення Владик під час їхнього перебування в скитальських таборах в Німеччині.

Тиждень молитов в українській церкві св. Варвари

Відень. (лв) — Віденський Кардинал Ф. Keніґ погодився на ініціятиву української парохії св. Варвари у Відні і благословив переведення в українській церкві св. Варвари в днях від 4 до 12 листопада ц. р. „Тиждень молитов за успіх Вселенського Собору та за З'єднання Церков". В „Тижні" візьмуть участь австрійці, литовці, вірмени, хорвати, поляки, мадяри, москалі, румуни, чехи і господарі — українці. Першу Службу Божу відправить в нашій церкві (4-го листопада) кардинал Keніґ.

В 43-ТІ РОКОВИНИ 1-ГО ЛИСТОПАДА

Загальний вид на місто Львів, що в ньому дня 1-го листопада 1918 року проголошено створення Західньо-Української Народньої Республіки. На першому пляні: Волоська церква.

Кандидат на ген. секретаря ОН обіцяє безсторонність, але не невтральність

Об'єднані Нації. — Бірменський дипломат У Тант заявив, що коли б він став генеральним секретарем Об'єднаних Націй, то може запевнити, що буде безстороннім, але не невтральним. Він ствердив, що країна може зберігати невтральність, але окремій особі це приходиться дуже трудно, а буває й неможливо, коли хтось опиниться в ситуації судді, який має перед собою злочинця і його жертву. У Тант промовляв в минулу неділю в радіо - телевізійній програмі, виступаючи на ній разом з американським амбасадором до Об'єднаних Націй Адлеєм Стівенсоном. Цей останній поінформував, що У Тант є, мабуть, єдиним з-посеред всього дипломатичного корпусу 103-х членських держав в Об'єднаних Націях, на якого всі погоджуються, як на майбутнього генерального секретаря. У Тант солідаризувався з покійним Даґом Гаммершилдом, який — за його словами — свідомо, або підсвідомо йшов далі, ані ж це передбачує чартер ОН, в організуванні такого апарату Об'єднаних Націй, щоб він міг бути корисний і успішний в зберіганні миру.

Совєти вимагають, щоб Фінляндія приєдналася до оборони перед Зах. Німеччиною

Москва. — Міністер закордонних справ СССР Андрей Громико передав у понеділок дня 30-го жовтня ц. р. фінляндському амбасадорові у Москві ноту в справі створення спільного фронту „загрожених західньонімецьким імперіялізмом країн". В цій ноті совєтський уряд вимагає, щоб до цього спільного фронту приєдналася також і Фінляндія і щоб фінляндський уряд делеґував своїх представників для переговорів у цій справі. Водночас із цим у совєтській ноті натавровано дуже гостро скандинавських сусідів Фінляндії, значить Норвеґію і Данію за те, що вони підтримують західньонімецьких імперіялістів. Висунену Совєтами вимогу до Фінляндії трактують в політичних колах як намагання приєднати Фінляндію до Варшавського оборонного бльоку і встановити совєтські військові бази на фінляндській території.

Західня Німеччина покликує 5,000 резервістів до війська

Бонн. — Західньо - німецьке міністерство оборони повідомило, що „внедовзі" буде покликаних до військової служби 5.000 резервістів з-посеред лікарів, медичного персоналу і технічних спеціялістів. Вони збільшать теперішнє число західньо - німецької армії до 365.000. Ці резервісти служитимуть у війську 8 тижнів, але після того покличуть на їх місце інших 5.000. Західньо - німецьке командування затримало 1 жовтня ц. р. 36.000 військовиків, які скінчили свою військову службу й мали йти додому, — на дальших три місяці. Водночас західньо - німецький уряд офіційно потвердив, що він погодився заплатити Америці дол. 600 мільйонів за нову зброю і за право користуватись тими американськими вишкільними полями та складами, що їх американці, правом виграної війни, зберігають в Західній Німеччині від кінця останньої великої війни.

УКРАЇНСЬКИЙ ВЕРТЕП НА МІЖНАРОДНІЙ ВИСТАВЦІ

Мюнхен. (лв) — У половині жовтня відбувся у Мюнхені IV Конґрес Вертепів, в якому взяли участь численні представники різних европейських народів. Після відкриття Конґресу в приміщеннях міського музею відкрито було також виставку, на якій був показаний український вертеп, зроблений у формі малої церковці. Про конґрес і виставку писала місцева преса, а католицький тижневик „Кірхенцайтунґ" помістив 29. 10. ц. р. знимку нашого вертепу.

ВВЕСЬ СВІТ ОБУРЕНИЙ НА СОВЄТСЬКИЙ АТОМОВИЙ ШАНТАЖ

Лондон. — Англійські, французькі, японські й інші сейсмографічні стації ствердили в понеділок 30 жовтня ц. р. о год. 3.30 над ранком східньо-американського часу сильне потрясення від вибуху над Новою Землею в совєтській підарктичній смузі нової ядрової бомби, найбільшої, як її до цього часу будь-хто експльодував. Первісні вісті казали про 50-меґатонову бомбу, ба навіть ще більшу, але за американськими фаховими джерелами сила тієї останньої бомби рівняється кругло 35 меґатонам; 1 меґатон рівняється мільйонові тонн ТНТ. Цей совєтський експеримент, зроблений всупереч „урочистому" зверненню Генеральної Асамблеї до Совєтського Союзу з 28 жовтня ц. р., щоб він відмовився від детонування супер-бомби, викликав в цілому світі величезне обурення. З Білого Дому проголошено офіційну декларацію, в якій стверджується, що „совєтська експльозія була радше політичним, як військовим актом", бо вона „нічого не додає до успішности тепер існуючих родів ядрової зброї, коли їх ужити проти військових цілей" та що вона „не порушує основного балянсу атомової сили". За ціль того совєтського акту американська делеґація вважає посіяння в світі страху, бо „страх є найстаршою зброєю в історії". Америка заявляє, що совєтський акт розминувся з тією його ціллю, бо вільна людина не є податлива на застрашування її, тим паче, що вона спирається тепер на могутню силу власної зброї що її готова вжити в обороні своєї свободи. Американська заява стверджує, що ЗДА знають від років способи продукування 50-меґатонової бомби та що „той ядровий арсенал, що його має Америка, є вищий своєю якістю і скількістю над арсеналом будь-якої іншої країни". Американська декларація стверджує готовість до переговорів про припинення ядрових дослідів і про генеральне і повне роззброєння, але поки це станеться — кажеться в тій заяві — „будемо продовжувати всякі заходи, потрібні для збереження безпеки нашої країни і всіх тих, які на нас рахують".

Ватиканське радіо назвало детонування тієї совєтської бомби за „божевільне рішення вартне натаврування з морального, політичного, соціяльного і людського становища. Воно виявляє правдиве обличчя комунізму — обличчя без промінчика любови, зате виповнене напруженням і ненавистю". В Генеральній Асамблеї Об'єднаних Націях Адлей Стівенсон натаврував совєтську поведінку, як „акт ароґанції", який „завертає світ назад в сторону анархії і катастрофи". Сенатор Вейн Морз, демократ з Ореґону, назвав той факт „сумною годиною в історії цивілізації", а сен. Геррі Джаксон, голова спільної Конґресової комісії для ядрової зброї, назвав ту совєтську бомбу „зброєю для застрашування, сіяння переляку і шантажу", і домагався відповісти Совєтам відновленням американських ядрових експериментів в атмосфері. Англійський уряд натаврував совєтський вибух та ствердив, що „обурення з цього приводу буде всезагальне". Норвежський прем'єр Айнер Ґерґардсен заявив, що він і всі ті, які сподівалися, що Совєти виречуться свого заміру, „гірко розчарувались". Канадійський міністер закордонних справ передбачає „світову реакцію" на совєтську поведінку. Індійський прем'єр Джавагарлал Неру, який саме вибірається в подорож до З'єдинених Держав, признав, що він „потрясений".

22-ий з'їзд КПСС прийняв постанову про усунення тіла Сталіна з мавзолею Леніна

Москва. — Під час дальших нарад в понеділок дня 30-го жовтня ц. р. 22-ий з'їзд комуністичної партії Совєтського Союзу прийняв формальну постанову про перенесення домовини з тілом Сталіна з мавзолею Леніна на Красній площі в якесь ближче невизначене місце. Прийнято цю постанову після ряду виступів учасників з'їзду, які вимагали закінчити з культом особи Сталіна і вказували на те, що після виявлення його злочинів є неможливо, щоб його тіло лежало поруч тіла Леніна і було предметом пошани широких мас „совєтського народу". Після промови Хрущова в п'ятницю минулого тижня, в якій він засудив ще раз Сталіна, як спричинника масових репресій і тортур безневинних людей, з пропозицією усунути тіло Сталіна з мавзолею Леніна виступив у понеділок перший секретар комуністичної партії України Микола Подгорний і підтримав цю пропозицію Ґіві Д. Джавахішвілі, прем'єр Грузинської ССР, значить, вужчої батьківщини Сталіна. В постанові з'їзду про усунення тіла Сталіна перейменовано водночас із цим мавзолей, в якому він лежав разом із Ліниним на „Мавзолей Владіміра Ілліча Леніна". Ще перед цією постановою мавзолей замкнено для відвідувачів, ніби з огляду на конечність переведення потрібних репарацій. В політичних колах сподіваються, що тіло Сталіна буде усунене вже найближчими днями і що разом з цим буде змінений і надпис на мавзолею так, щоб на 7-го листопада, значить, на річницю „жовтневої революції", коли перед мавзолеєм будуть відбуватися комуністичні паради, в мавзолеї вже не було сліду Сталіна.

У СВІТІ

● **Нікіта Хрущов** відкинув закордонні протести проти совєтських атомових експериментів. Одинаково у відповіді на листа свого приятеля, просовєтського президента Гани Кваме Нкрумаха, як теж на ноту протесту від японського уряду, Хрущов заявив, що Совєтський Союз „був примушений" відновити атомові вибухи внаслідку західніх „воєнних приготувань" і тому ті совєтські спроби є „в інтересі світового миру".

● **Совєтський лікар д-р А. Ф. Третяков,** прибувши до Англії з групою совєтських діячів суспільної опіки, заперечив, наче б від детонацій атомових і водневих бомб могли затруїтись радіяційним матеріялом різні харчі. Зокрема він заявив, що радіяційні опади не мають впливу на молоко і тому в Совєтах не приготовлятимуть для дітей ніякого іншого молока чи заступного харчового продукту.

● **Югославський лавреат Нобеля,** письменник д-р Іво Андріч дізнався про признання йому нагороди Нобеля в моменті, як вертався з шпиталю, куди ходив на перевірку свого здоров'я. Подорозі окружив його гурт журналістів, які шукали його в його скромному 3-кімнатному помешканні на передмісті Беоґраду. Д-р Андріч був дипломатом в амбасадах Югославії в Італії, Румунії, Трієсті, Швайцарії і Еспанії. Філософію студіював в університетах Загребу, Відня, Кракова і Ґрацу.

● **Південно - африканське радіо,** що його власником є держава і яке надає тільки програми, диктовані урядом або затверджені цензором, в 10-хвилинній передачі гостро накинулось на автохтонного муринського діяча Альберта Джона Лютґуллі, який дістав мирову нагороду Нобеля за його кампанію в обороні расової рівности. Після тієї передачі багато білих громадян Південної Африки протестували проти зловживання державною радіостацією для партійно - політичної пропаґанди та загострювання расових взаємин.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Наука і пересторога Листопаду

В історії українських визвольних змагань і в історії української державницької думки встановлення української влади в дні 1-го листопада 1918-го року у Львові і в усій Галицькій Волості є однією з найбільш важливих подій. Листопадовий зрив, як прийнялося в українській публіцистиці визначати цю подію, був першим по кількох століттях виявом волі споконвічного українського населення цієї землі жити незалежним життям разом з іншими частинами України, першим збройним виступом народу цієї області в змаганні до власної державности. В розвитку історичних подій того часу день 1-го Листопада був черговим після створення Української Центральної Ради і проголення незалежности України 22-го січня 1918-го року державнотворчим актом, що його завершенням стало в дні 22-го січня 1919-го року проголошення злуки усіх українських земель Наддніпрянської України, Галичини, Буковини і Закарпаття в одну соборну українську Державу.

За своєю суттю зрив 1-го листопада був спробою здійснити проголошене президентом Вудро Вільсоном в 14 точках 8-го січня 1918-го року гасло про самовизначення народів також у відношенні до народу західніх областей України. Невдачу цієї спроби спричинили не тільки фактори внутрішнього характеру, замала мілітарна підготованість і несконсолідованість тодішнього українства, але головним чином небажання західніх альянтів допомогти в послідовній реалізації цього гасла усім без вийнятку народам, позбавленим своєї власної державности, але вже дозрілим до незалежного життя. З цього погляду Листопадовий Зрив був хоч і болючим, але корисним досвідом для українців, бо навчив їх покладатися тільки на власні сили і вести підготову до дальших спроб встановлення української державности не тільки на зовнішньому, а й передусім на внутрішньому відтинку, консолідуючи і збільшуючи свої сили і засоби. В цьому напрямку пішла не тільки підпільно - революційна боротьба, але й уся праця на т. зв. органічному секторі.

Фальшиве розуміння і ще фальшивіша реалізація західніми державами гасла про самовизначення, зокрема намагання допомагати активно не поневоленим, а поневолювачам, що виявилося між іншим і в збройній допомозі Польщі в її окупації західньо-українських земель, привели у своєму висліді до катастрофальних наслідків, що завершились катаклізмом другої світової війни, жертвами якої впали в першій мірі ті держави, що, як Польща, Румунія і Чехо-Словаччина, користаючи з великодушности Заходу, відновили своє державне життя коштом інших народів. Доля цих держав стала повчальним досвідом, перестороґою, що ніде і ніколи не можна вирішувати долі народів всупереч принципам свободи, всупереч їх волі жити власним життям.

Зокрема болючою перестороґою стали ці наслідки для Польщі, яка, заперечуючи дане їй право самовизначення, пішла на загарбання чужих земель і на поневолення інших народів. За цю свою короткозорість Польща заплатила в 1939-му році і згодом вже під час війни, коли її залишили саму на поталу німецьких і совєтських переможців. Але не навчив поляків і цей дошкульний досвід, щонайменше не всіх. Не скористали з перестороги ще й досі деякі польські еміграційні кола, які все ще марять про те, щоб при нагоді повторити 22-го листопада 1918-го року, значить нову окупацію Львова і українських західніх земель.

Проте, сьогодні — в 43-ту річницю Першого Листопада тільки сліпий або засліплений може не бачити, що однією з головних ґарантій волі і миру для всіх є здійснення ідеалів Першого Листопада 1918-го року в їх оформленні великим Актом Соборности з 22-го січня 1919-го року. Тимто й кінцева перемога Листопада запевнена.

Меґатоновий бумеранг

17-го жовтня ц. р., в перший день 22-го з'їзду компартії СССР, Нікіта Хрущов, виголошуючи понад 6-годинну промову, заповів на кінець місяця детонацію 50-меґатонової бомби, як завершення серії ядрових вибухів, ведених від 1-го вересня ц. р. Ця заява викликала в цілому світі гостру реакцію, яку сам Хрущов назвав „гістеричною". Очевидно, він ніколи не називав гістериками тих англійських пацифістів, які влаштовували сидячі страйки на центральних лондонських майданах, протестуючи проти атомової зброї Америки й Англії, але гістериками в його очах стали всі ті, які таврують відновлення большевиками ядрових експериментів і, зокрема, включену до них також 50-меґатонову бомбу. Минулої п'ятниці 87 держав - членів Об'єднаних Націй звернулися до Совєтського Союзу з закликом відмовитися від того експерименту. Сємьон Царапкін відразу заявив на Генеральній Асамблеї ОН, що СССР не послухає того заклику, і в той самий день у Москві потвердив його заяву Хрущов. І дійсно, в неповна три дні пізніше Совєти детонували 50-меґатонову „чи навіть більшу" — як подали різні сейсмографічні стації — бомбу, додавши до попереднього радіяційного матеріялу в атмосфері стільки нового, що найбільше загрожені народи північних країн з тривогою чекають на наслідки, які можуть проявитися щойно з весною 1961-го року.

Цей совєтський експеримент має кілька аспектів. Поперше, відразу всі коментатори в широкому світі погодились, що найважливішою ціллю отих великих ядрових експериментів було стероризувати вільний та невтральний світ й здобути спеціяльно у нинішній міжнародній кризі в руки атут „найсильнішої атомової потуги". Коли наприкінці жовтня 1958-го року ЗДА, Англія й СССР розпочали в Женеві конференцію в справі припинення всяких таких експериментів, то самі большевики признавали, що на складах названих трьох держав є ядрових бомб досить, щоб знищити людський рід і його цивілізацію, а тому більше їх уже не треба. В офіційній заяві американський уряд ствердив, що ЗДА знають способи витворювати 50- і більше меґатонові бомби без попереднього пробного детонування і що, зрештою, бомба з нищівною силою у промірі 50 миль має значення для масового винищування людей і їх місць замешкання, а не для елімінування спеціяльно військових об'єктів. Проте, нема сумніву, що понад двадцять ядрових експериментів, проведених упродовж останніх двох місяців в СССР, дають совєтській воєнній технології багато нового досвіду, і тому, задля рівноваги, Америка мусить провести й собі подібні спроби. Тому слушно нюйоркський губернатор Нелсон Рокефеллер звернувся з відповідним закликом до уряду, фахово специфікуючи військові цілі, задля яких треба провести атомові вибухи не тільки під землею, але й в атмосфері. Таким чином ці совєтські експерименти започаткують нові перегони в атомовому озброюванні.

Найперші голоси в цілому світі в реакції на той совєтський атомовий шантаж відразу виявили, що Москва не осягнула своєї цілі, а, навпаки, перетягнула струну і викликала ефект протилежний до того, що його сподівалась. Світ занадто вже свідомий перманентної загрози збоку совєтського імперіялізму і міжнародного комунізму, щоб міг настрашитись будь-якого, навіть 50-меґатонового шантажу. Світ занадто прив'язаний до волі, щоб міг захитатись у своєму рішенні боронити ту волю проти її порушників. Тому не заляканість перед совєтською атомо - військовою потугою, а лють і завзятість стали психологічною реакцією на той новий совєтський акт терору. Совєтські диктатори відомі з того, що для них не існує світова опінія, що не існують для них ніякі принципи міжнародної моралі чи солідарности.

Таким чином совєтський атомовий шантаж став пропаґандивним бумеранґом, що вдарив по Совєтах.

Іван Порітко

ПРОБУДІМСЯ З БАЙДУЖНОСТИ!

(Жмут думок під Листопадові Дні)

Листопадові роковини мають у нас вже свою традицію. На великий жаль, щораз важче їх відзначувати, щораз менше тих, що творили й переживали ті історичні події, з яких постала міт - легенда Листопадового Чину. З року на рік наші листопадові святкування буденніють головно через бездумне, шаблонове повторювання... Збуденнілість — це велике зло в національному житті української спільноти. З цього сумного положення, поки час, треба нам вирватися, щоб не впасти у смертельну неміч — оспалість - байдужність нашої громади.

Як кожного року, з нагоди Листопадових Роковин пролунають шаблонові слова, повні патріотичних фраз з „душу-тіло ми положим..." Знову серед меншого гурту будемо прирікати, що всіх зусиль доложимо для остаточного завершення Листопаду, початого тому 43 роки! Та це тільки гарні слова, а яка ж дійсність? Вона інша, як наші слова. Якби наші діла відповідали нашим запевненням бодай у малім відношенні, як же інакше виглядала б українська справа у світі.

Прикро застановлятися над причинами невеселої дійсности. Не будемо наводити конкретних фактів, бо вони дуже неприємні, але вистачить тільки поверхово поглянути на наші центральні установи, зокрема їх каси, щоб жахнутися лицемірністю наших „патріотичних" слів.

Український Народний Фонд кожного року маліє. У великих наших громадах в Шікаґо і Ню Йорку обнизилися збірки до ⅓ в порівнянні зі збірками у перших роках діяння УНФонду (1950 - 52). Ще тільки деякі з наших громадян докладають зусиль, щоб зібрати за рік не менше як $10.000. В збірках беруть участь переважно старші віком люди, багато колишніх вояків, що з них наймолодші перейшли вже 60-ий рік життя. Молодь до цієї справи придбання фондів притягнути важко, тому з кожним роком меншатиме кількість тих збирачів. А Народний Фонд задовольняє всі наші громадські, політично - визвольні потреби, які зобов'язують всіх українців без різниці політичних переконань, віроісповідань чи соціяльного стану.

Мета УНФонду на один рік скромна — $250.000. Щоб зібрати цей фонд, треба тільки 25.000 громадян серед мільйонової нашої громади, які склали б найнижчий даток по $10. За десять років діяння УНФонду тільки один раз осягнено суму понад 100.000, а відтоді збірка все маліє і крутиться біля 70.000.

Український Конґресовий Комітет веде величезну працю в користь української визвольної справи, одначе незаперечним фактом є, що цю працю двигає на своїх плечах невелика група людей, тоді як більшість, крім великої сили слів, до цієї праці не причиняється. Про це треба вже голосно заговорити!

Наша давня еміґрація від самих початків свого перебування в ЗДА дуже живо цікавилася справами рідного краю, радо відгукувалась на заклики своїх земляків, складаючи щедрі пожертви на Рідну Школу, на допомогу українським воєнним інвалідам, що в багато разів відносно перевищували теперішні збірки, коли нашу громаду в ЗДА побільшили нові поселенці, т. зв. політична еміґрація. Рівночасно з цим і тут, у вільному світі, все й всюди маніфестували і активізували старокрайові справи. Треба пригадати, що кожне національне горе в старім краю викликало масово зорганізовану реакцію - спротив чи то у формі протестаційних віч, чи навіть великих, імпозантних походів вулицями великих міст Америки.

Придивімся ближче нашому теперішньому життю. Здавалося б, що всякі національні зібрання, віча, народні свята чи інші виступи, які маніфестують нашу силу, мають бути багатолюдними, одначе воно так не є, — знову ж таки в них бере участь тільки та згадувана меншість.

Як же плекаємо ми військову традицію, що, безумовно, має велике виховне значення для нашої молоді, яка повинна знати, що волю своєї батьківщини можна здобути тільки збройним чином? І тут саме приходить жура за тяглість плекання збройної боротьби, яка може урватися, коли не стане між нами українських вояків.

Про листопадові святкування вище вже згадано. Окремого відзначування української зброї, поза спорадичними вийнятками у малих гуртах в молодечих оселях, майже немає.

Ніхто у нас не застановляється над потребою відзначати геройські вчинки чи події українського воїцтва. Наприклад, роковини Зимового походу чи здобуття Києва відзначають виключно самі комбатанти, бо зацікавити ширший загал не вдається. Роковини 35-, 40-, 45-річчя виступу до збройної боротьби нашої першої військової формації у новітній добі — Українських Січових Стрільців теж не були масові, їх відзначували, за вийнятком Пласту, тільки воядькі організації.

Зближаємося до півстолітнього ювілею славного збройного виступу УСС. Чи цю історичну подію з-перед 50 років має знову відзначати тільки та остання горстка усусусів, що ще доживає поміж нами? Зовсім інакше ставляться до продовжування військової традиції інші народи, хоч би наші найближчі сусіди чехи і поляки. На „свято вояка" кожного року збираються вони тисячами, і ці святкування спонзорують буквально всі їхні центральні організації,

У нас одиноким проявом пошани українському воїцтву є збірки на допомогу українським воєнним інвалідам, що відбуваються кожного року у місяці листопаді. Під опікою Суспільної Служби Комбатантів ще є коло півтисячі воєнних інвалідів та немічних колишніх українських військовиків. Збірки на Дар Українському Воєнному Інвалідові теж не є масові, поза двома десятками громадян, і то кожного року все тих самих. І переводять їх самі колишні українські вояки. Трагічним є те, що для нашого молодшого покоління ця проблема зовсім чужа, ніяк молоді цією шляхетною справою зацікавити не можна. Річно на мінімальну допомогу колишнім учасникам нашої визвольної боротьби потрібно $20.000, а ми ледве збираємо половину того.

Листопадові дні дають добру нагоду подумати над цим невідрадним станом, щоб надробити занедбане. В Листопадові Роковини ми більше, ніж будь-коли, повинні пам'ятати, що не слів, але діл наших і нашої жертвенности потрібно, щоб можна було успішно змагатись за здійснення найвищої цілі, за яку віддали життя найкращі сини українського народу.

Юрій Студинський

НІМЕЦЬКА ЗАКОВИКА

Новий канцлер Німеччини буде представлений Бундестаґові, мабуть, в найближчих днях. Переговори, що їх ведуть Аденауер і Штравс з представниками Вільних Демократів, ускладнились, і тепер ведуться розмови щодо остаточного складу нового кабінету, який має постати під кермою Аденауера.

Але не це є головна причина клопотів. Німецька прилюдна думка наставлена на песимізм. Німеччині прийдеться, очевидно, проковтнути дуже неприємні піґулки.

Справа кордонної лінії Одри - Нісси, правдоподібно, пересуджена. Є вірогідні вістки, що за ревізію цієї лінії не стоїть ні одна потуга з альянтського боку. Становище СССР, Польщі і інших сателітів відоме.

На закид, що німецька закордонна політика не еластична, що їй бракує фантазії, Аденауер буцімто сказав: якщо ви хочете еластичної політики, а до того нової, то, можливо, треба буде визнати кордон на Одрі - Ніссі і бодай де факто комуністичний уряд в східній зоні. Навіть ті, що критикують німецьку закордонну політику, не всилі подати якихось доцільних, не кажучи вже про нові, сенсаційних проєктів.

З газетярських сплітох занотуємо одну: альянти нібито ставлять домагання, щоб уряд Східньої Німеччини розвалив новозбудовані мури, що відокремлюють східній і західній Берлін. Якщо ця вістка правдива, то вона теж мало оригінальна, бо без огляду на те, чи ці мури стоятимуть, чи будуть розвалені, залишиться постійна запора, що розмежовує вільний світ від большевицької імперії.

Німецькі політичні кола радо сприймають становище президента Франції де Голя, який сторпедував, бодай на якийсь час, конференцію міністрів закордонних справ, що мала обговорювати німецьку проблему. Президент Франції вважає, що така конференція передчасна і західній світ нічого з неї не скористає, хіба що піде на поступки в користь большевиків. Важкі політичні помилки, що їх поробили альянти по скінченні другої світової війни, не можна виправити однією конференцією. Зрештою, й сам Хрущов, мабуть, не так дуже поспішає із сепаратним миром з Східньою Німеччиною, і то навіть на домагання самих його сателітів. Одна провізорія мала б заступити другу, що потвердило б французьке прислів'я, яке каже: „єдиною в житті тривалою річчю є — провізорія"!

Маючи великі клопоти із закордонною політикою, німці з не меншою тривогою дивляться на розвиток своєї внутрішньої політики. Трипартійна система виявляє себе дуже пиняво, і становище партії Вільних Демократів дивує навіть її прихильників. Виголошена в розмові з данським журналістом заява д-ра Менде про те, що Аденауер є у віці Гінденбурґа, а Гінденбурґ у тому віці передав владу Гітлерові, викликала загальне обурення, бо вона мимохіть дискредитувала не тільки особу заслуженого канцлера, але й всю німецьку політичну систему. Д-р Менде, очевидно, цю заяву спростував, але ворожа Німеччині світова преса підхопила й використала її.

Ліве крило ЦДУ невдоволене тим, що об'єднана в парляменті Християнська Суспільна Партія — ЦДУ - ЦСУ йде на коаліційні переговори з партією Вільних Демократів, яка бодай частинно заступає інтереси великого капіталу й промислу. Цей відтинок партії ЦДУ боїться, щоб співпраця з Вільними Демократами не спинювала розвитку соціяльного законодавства. Ліве крило ЦДУ бажає радше співпрацювати з соціялістами, соціяльна програма яких не дуже різниться від програми Християнських Суспільників. Вони навіть заявили Аденауерові, що підтримуватимуть кожний внесок соціялістів у соціяльних проблемах, якщо ці внески будуть доцільними й корисними для робітництва. Очевидячки, покищо діятиме партійна дисципліна, але труднощі можуть виявити себе пізніше.

В кожному разі, становище Аденауера не таке легке, хоч всі признають, що він — найспритніший з парляментаристів.

Наприкінці згадаємо цікавий факт з німецького парляментарного життя. Перше засідання нововибраного парляменту відкрив найстарший віком посол Пфердеменґес. Урядуючий канцлер на шість років старший від нього, але він, займаючи пост канцлера, не міг відкрити засідання. Посол Пфердеменґес — відомий банкір і особистий дорадник Аденуера. За дев'ять років у парляменті він не сказав ні одного слова, але був присутній на всіх засіданнях і завжди все записував. Не говорячи, він діяв, і, кажуть, що останній політичний вихиляс Вільних Демократів щодо особи Аденауера (вони спершу взагалі відкидали його кандидатуру) був спричинений натиском Пфердеменґеса та фінансових кіл, які він очолює.

Не менші клопоти має фракція ЦДУ - ЦСУ із послами-жінками. Аденауер хотів би, щоб пост союзного міністра родинних справ опинився в руках жінки. Біда тільки в тому, що жінки - політики ЦДУ - ЦСУ або старі дівиці, або бездітні пані. А випадає, щоб міністер родинних справ мав таки повну родину.

Це справді другорядна проблема, але вона дає бодай дрібку гумору в цю німецьку політичну заковику.

Батьки! Зв'яжіть замолоду ваших дітей з найстаршою, найбільшою й найбагатшою українською національною установою поза межами Батьківщини, якою є Український Народний Союз, щоб забезпечити їй кращу будучність, а вашій громаді у вільнім світі нового свідомого члена!

ЛИСТОПАДЕ...

Листопаде, лицарю - герою,
Де, в якій вродився ти борні?
Хто скував тобі залізну зброю?
Хто прип'яв остроги огняні?

Чим залізно гартував ти серце?
Чим сталив в неволі лютий час,
Що у тобі волі дух не вмерще
І огонь завзяття не погас?

— Уродився у бою кривавім
Я тому вже дві й півсотні літ,
Як Мазепа на полях Полтави
Свій складав визвольний заповіт:

„Браття рідні! Час іде тривожний,
І нема вже нині вороття,
Але завтра певно переможе
Той, хто волю цінить над життя!

Відтоді не маю я спочину —
Об'їжджаю рідну Україну
Від Примор'я до Карпат шпилів,
Від святого Києва по Львів.

—Я живий ще, Києве і Львове!
Квіт обнови з кореня росте —
В кого серце з полум'я й любови,
Тому воля — віно золоте.

Р. ЗАВАДОВИЧ

Андрій Кігічак

ПІД ЛИСТОПАДОВУ НІЧ...

(Нарис

Скільки вдумливого та глибокого в рядках поезії Р. Купчинського:

„О, незабутній Листопаде, минуть століття, минуть віки, а Ти над нами меш стояти, як тінь Господньої Руки"!

І в кожні роковини, а радше в навечер'я тієї історичної ночі, в уяві виринають картини, які пережила тоді Галицька Волость.

Вже назадовго перед першою світовою війною кружляли на Гуцулії та Бойківщині легенди, що в зворах Карпат, десь від сторони Маняського Скиту, спочиває в летаргу Лицар, якого має збудити Дух Свободи, згідно з народною піснею: „прийде така годинонька, що він мене збудить"... І вона справді прийшла під пропам'ятну ніч 1-го Листопада 1918-го року.

Вже під сумерк задивились ген-ген далеко пусті вже поля, насторожились биті шляхи, неначе очікуючи, коли рушить ними народ. Заслухались в віками нечувану пісню столітні ліси, з яких облітало вже пожовкле листя.

Застигли в хвилях олив'яних хмар шпилі гордої Чорногори та дрімучого Бескиду. На них неначе якась невідома сила поклала печать таємничого духа, що витав над Галицькою Волостю, віщуючи світові, що тієї ночі має статись щось величне, а заразом тривожне. Навіть лісова звірина зашилась тієї ночі по нетрях у свої леговища.

А коли з-за хмар виплив білолиций місяць, то й він побачив щось небувале. З верхів Карпат, із нетрів лісів гнався на баскому коні чи не леґендарний Лицар, якого, згідно з віруваннями народу, пробудив Дух Свободи. І їхав він із села в село, з оселі в оселю, горами та долинами Галицької Волости, приставав на мить, щоб постукати у віконце під селянською стріхою, побудити ґаздів, щось коротко сказати, і поспішав далі. Не всі, одначе, розуміли спросоння, про що він говорив. Згадував про Україну, вказував руками на биті шляхи, перестерігав, щоб не проґавили слушного часу, бо прийшла вижидана пора, яка не скоро повториться.

(Закінчення на стор. 4-ій)

Д-р Лука Луців

МАРКІЯН ШАШКЕВИЧ

(У 150-річчя з дня народження)

(3)

Та всі ці діячі не зробили того, що було тоді найважливіше, і що доля судила доконати слабосилому тілом Маркіянові Шашкевичеві. Вони дбали про поширення народної освіти, видали кілька книжечок, але не добивалися того, щоб українська народна мова дістала такі самі права, як і мови інших слов'ян, поляків, чехів і сербів, які вже „вершка ся дохаплювали", як писав пізніше Шашкевич.

Зробив це Маркіян Шашкевич, дійсний пробудитель західньої вітки українського народу, який за це терпів від своїх і від чужих. Якою великою була праця молодого Шашкевича, видно хоч би з вірша невідомого поета, що нарікав на тодішній стан галицьким „язичієм":

Ах для Бога! Кто ж би ся не содрагал,
Да тут с ужасом все пропадает;
А кто ж, уважаючи то, не дрожал,
Аще видиш, як все ісчезает.

Привернувши втрачені впливи і значення, поляки почали думати про відбудову Польщі на західніх українських землях. Діялося це у зв'язку з польським повстанням 1830-го року, що його поляки зорганізували проти Росії на тих землях, які захопили москалі при розділах Польщі. І в Галичині існували тоді підпільні організації, до яких поляки втягали несвідомих українців.

Поляки поширювали революційні відозви й заклики, в яких писали: „Польща приймає українців за свої браття, і хоче, щоби єсте з нею зарівно були вільні і всього права дознавали". Які великі політичні обіцянки це були, видно з такого місця польського маніфесту: „Не будете уже мусили пити у шинкара з вашого села, тільки где вам подобає. Ваші браття поляки взялися, щоби вас всіх до себе прилучити до Королевства Польского".

Коли українці не йшли на підмову, поляки вживали терору, яким змушували наших людей боротися за привернення на українських землях польського поневолення. Малохто з українців пішов за польським кличем, який ні до чого не зобов'язував:

Віват наша шляхта стара:
Поляк, русін — єдна вяра!

Селянство не підтримувало польських плянів про відбудову Польщі, але частина спольщеної української інтеліґенції витрачала свою енергію, здоров'я і завзяття на боротьбу за поворот польської неволі. Це треба зрозуміти, щоб можна було оцінити те, що зробив Маркіян Шашкевич, який ясно, як на тодішні темні часи, поставив українську програму.

Ще перед появою на арені нашої історії М. Шашкевича зродився був т. зв. москвофільський рух, що більше як півстоліття дуже шкодив культурному і політичному розвиткові нашого народу на західніх землях. Денис Зубрицький почав був ще перед виступом Шашкевича навчати, що галицькі українці-русини — це те саме, що й москалі-росіяни. Зубрицький вихваляв усе, що московське. Його баламутство мало особливий вплив у половині 19-го віку, коли він видав був навіть книжку про те, як „українцеві за годину можна навчитися російської мови".

Маркіян Шашкевич стрінув спротив і серед своїх українських земляків, як про це написав згаданий вище о. Дамаскин Попович:

„Врешті саме українське середовище створювало чимало перепон, іменно: закорінення старих понять, почуття нижчости, заплитний світогляд і замала ідейність українських інтеліґентних кругів. Духовенство, єдина в тих часах верства української інтеліґенції, в більшості уживало не тільки в публічних виступах, але й у себе дома польської мови. Українські богослови аж в останніх роках своїх студій вчилися трохи читати по-церковнослов'янськи, щоб могти відчитати Службу Божу. Проповіді говорено по-польськи. Так всевладно запанувала польська мова в українськім життю" (ст. 24).

Ось такі темні часи переживав наш народ в австрійській займанщині 150 років тому, коли виступив на арену Маркіян Шашкевич. Наш нарід не мав дійсного проводу, який мав би перед собою ясну ціль. Селяни знали тільки те, що вони — не поляки, як вмовляли в них польські патріоти, знали те, що „віра в них українська і серце в них українське", чи як вони тоді казали „руське". Треба було когось, хто б оту потенціяльну свідомість українського селянина змобілізував. Гарно про це написав Б. Лепкий:

„Тая свідомість нещасливого народу лежала на споді його душі, як скарб під землею.

Треба було її добути, з іржі обчистити, і ясну і світлу і достойну винести з глибин. До його скарбу був одинокий ключ — рідна народна мова. Але той ключ згубили недбалі ключарі, і було так, якби хто цілий нарід замкнув до великої тюрми, а ключ кинув у море.

І треба було когось, хто б той ключ знайшов, скарбницю народної свідомости відчинив, і скарби її дорогоцінні на світ Божий добув" (ст. 24).

І зробив це Маркіян Шашкевич.

Життя Маркіяна Шашкевича

Маркіян Шашкевич народився 6-го листопада 1811 року в селі Підлиссі, Золочівського повіту на Західній Україні. Його батько, о. Симеон Шашкевич, був парохом в сусідньому селі Княжому, а мати Єлисавета була донькою о. Романа Авдиковського, або Авдиковича, який був тоді парохом Підлисся і в домі якого прийшов на світ Маркіян.

Дир. Ст. Шах у тижневику „Християнський Голос" (Мюнхен, ч. 16 із 1961 року і дальші) зараховує родину Авдиковича до „тодішньої еліти української суспільности" в тій частині Галичини. Ці давні роди української шляхти творили там „історичну Русь". Були це, побіч Авдиковських, Василевичі, Боратинські, Бутринські, Головацькі, Дольницькі, Партицькі, Кунцевичі, Жигаловичі, Танячкевичі, Тарнавські, Чичиловиці та інші. Вони „репрезентували Русь", хоч самі вже говорили по-польськи. І в родині Маркіяна говорили та писали польською мовою. Молодші священики, як ми вже згадували вище, знали також латинську та німецьку мови.

Батько Маркіяна мав ще чотирьох синів, Миколу, Антона, Осипа і Захара, та дві доньки, Марію і Юлію. З них тільки Антін прожив довше і служив при австрійськім війську як офіцер. Маркіянова сестра Юлія вийшла заміж за богослова Терентія Сметану, який після смерти Маркіянового батька дістав парафію в Княжім, і при ньому жила ціла Маркіянова родина. Брат Антін заопікувався після смерти Маркіяна його сином Володимиром і вдовою по Маркіяні.

ЛИСТОПАД — МІСЯЦЬ УКРАЇНСЬКИХ ІНВАЛІДІВ ВИЗВОЛЬНИХ ЗМАГАНЬ. ОПІКА І ДОПОМОГА ЦИМ ІНВАЛІДАМ — СПРАВА НАШОЇ ЧЕСТИ І ПОВИННОСТИ!

ПОЖЕРТВИ СЛАТИ НА АДРЕСУ: SOCIAL SERVICE OF UKRAINIAN WAR VETERANS, 1321 W. Lindley Avenue, Philadelphia 41, Pa., U.S.A.

ДАР УКРАЇНСЬКОМУ ВОЄННОМУ ІНВАЛІДОВІ

Під опікою Суспільної Служби Комбатантів є ще понад 400 інвалідів, немічних колишніх українських військовиків та вдів і сиріт по кол. вояках, які користають із допомоги фонду „Дар Українському Воєнному Інвалідові". В минулорічній листопадовій збірці українська суспільність в ЗДА склала на шляхетну ціль допомоги українським воєнним інвалідам 10,702.44 доляри.

Подаємо вислідн по окремих громадах: Ню Йорк — 1,465.67, Филаделфія — 1,400.70, Шикаго — 1,193.45 (в тім Ліга 428.00), Клівленд — 959.20, Дітройт — 766.87, Рочестер — 640.30, Нюарк — 615.10, Честер — 353.50, Боффало — 352.10, Гартфорд —339.50, Ню Гейвен — 213.50, Трентон — 202.00, Бриджпорт — 159.75, Пассейк — 136.00, Амстердам — 131.50, Лос Анджелес — 130.50, Ютика — 97.50, Балтимор — 92.00, Міннеаполіс — 69.00, Янгставн — 62.00, Джерзі Ситі — 59.00, Гренд Репідс 56.00, Ню Брунсвик — 56.00, Вотервліт — 52, Фордс — 52.00, Трой — 50.00, Гатсвил — 47.00, Редінг — 46.00, Піттсбург — 44.00, Колчестер — 34.55, Милвокі — 33.00, Ірвінгтон — 32.00, Бінгемтон 30.77, Гари — 28.50, Ст. Пол. 26.00, Вермонт — 25.00, Брістол — 25.00, Істон — 24.00, Флинт — 24.00, Омага — 24.00, Ню Бритен — 24.00, Елізабет — 21.00, Вашингтон — 21.00, Денвер — 21.00, Натлей — 20.00, Гемонд — 19.00, Індіянополіс — 18.00, Ст. Луїс — 17.00, Гарісбург — 16.00, Бостон — 15.00, Іст Орандж — 15.00, Норт Плейфилд — 13.00, Павтукет — 13.00, Бердин — 13.00, Юніондал — 12.00, Крум Лайн — 12.00, Кренфорд — 12.00, Картерет — 11.00, Гемінгтон — 11.00, Едісон — 11.00, Монтіцелло — 10.00, Милстон — 10.00, Бетлегем — 10.00. — Решта місцевостей склади менше як на 10.00 долярів, разом на 221.15 дол.

Традиційним звичаєм і в глибокому почутті журби за тих, що у збройній боротьбі за волю України втратили своє здоров'я та цілком або частинно здібність до праці — звертаємось до Українського Громадянства з гарячим проханням і цього року скласти щедрі пожертви у листопадовій збірці на Дар Українському Інвалідові.

Суспільна Служба Комбатантів сподівається, що доля й недоля наших воєнних інвалідів — кол. українських вояків й далі не перестане бути голосом совісти і найбільшою турботою нашого громадянства у вільному світі.

ЗА СУСПІЛЬНУ СЛУЖБУ КОМБАТАНТІВ:

Іван Поритко, голова, **Ярослав Колодій**, заст. голови, **Макар Каплистий**, секретар, **Іван Данківський, Степа Гула-Шеремета, Михайло Бурчак**, члени.

Адреса:

Social Service of Ukrainian War Veterans, 1321 W. Lindley Ave., Philadelphia 41, Pa.

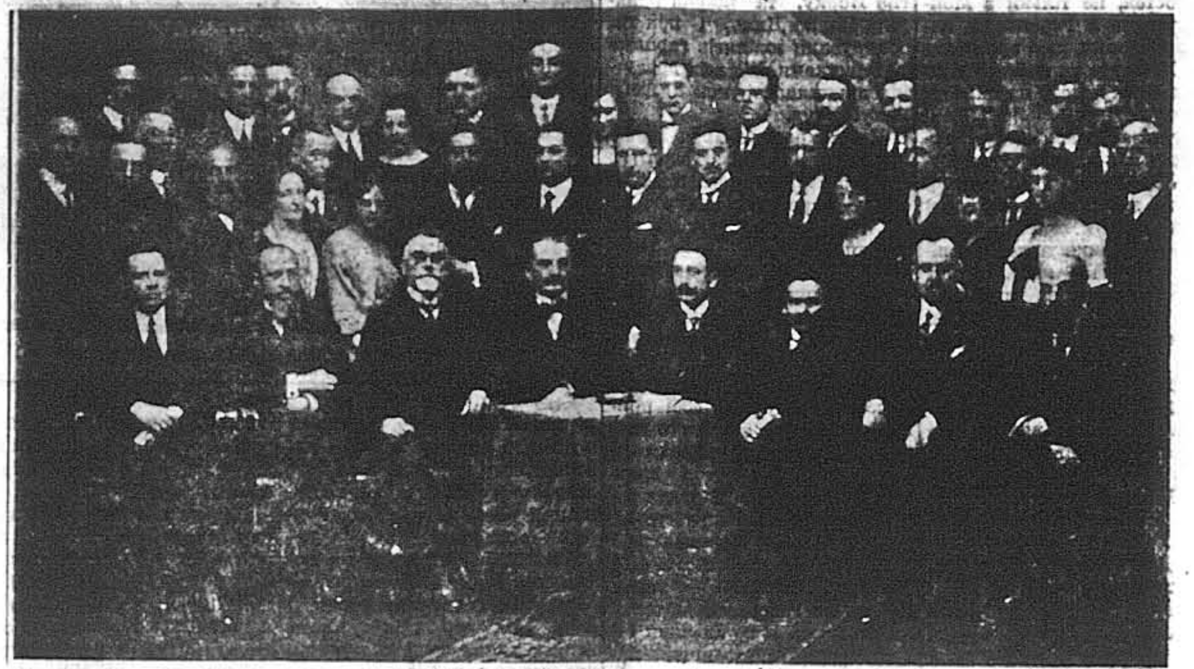
УКРАЇНСЬКА ХРОНІКА

● **Проф. Лев Добрянський** з Джорджтавнського університету у Вашингтоні, Д. К., голова Українського Конґресового Комітету, виголосить в суботу 4 листопада ц. р. о год. 4.30 попол., на форумі Дискусійного Клюбу круглого стола в Українському Інституті Америки в Ню Йорку, доповідь на тему: „Головні напрямні американської закордонної політики". Інтерпретатор — Роман Олесницький. Вступ для членів Клюбу і запрошених ними гостей.

● **На закінчення П'ятої Образотворчої Виставки**, яку влаштовує 64-ий Відділ Союзу Українок Америки в Ню Йорку, відбудеться в суботу дня 4 листопада ц. р., в Українському Народному Домі при 142 Евню в Ню Йорку (кімната ч. 31, 3-ій пов.) о год. 7.30 увечері мистецьке обговорення виставки та виставлених праць. В обговоренні візьмуть участь мистці Антін Малюца та Любомир Кузьма.

● **Український хор „Думка" в Ню Йорку** почав видавати свій окремий друкований офсетом бюлетень. Завданням бюлетеню інформувати членів хору про пляни й рішення управи, як теж про діяльність хору та вдержувати постійний живий контакт з усім членством. Досі видано два числа за 15 червня 1961 і за 15 вересня 1961. Крім статтей та інформацій про діяльність хору „Думка" в бюлетені багата хроніка з особистого життя членів.

ПРЕЗИДЕНТ ЗАХІДНЬО-УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ Д-Р ЄВГЕН ПЕТРУШЕВИЧ ЗІ СВОЇМ УРЯДОМ НА ЕМІГРАЦІЇ У ВІДНІ В 1920 РОЦІ

Сидять зліва: Лев Петрушевич, Лев Сироїчковський, д-р Кость Левицький, д-р Євген Петрушевич, Володимир Сінгалевич, д-р Роман Перфецький, д-р Ярослав Селезінка, Мирон Гаврисевич. Стоїть за д-ром Перфецьким: Ольга Басарабова.

Відзначили 14-ті роковини УПА

Ню Йорк. — У неділю 29 жовтня ц. р. Т-во був. Вояків УПА ім. ген.-хор. Т. Чупринки - Шухевича, Відділ в Ню Йорку, у співпраці з організаціями Визвольного Фронту, влаштувало в Джуніор Гай Скул при Евню Б. і 6-ій вул. Свято Української Повстанської Армії. Відкрив свято старшина УПА Андрій Мицьо-Верниволя, а святочну доповідь про постання і героїчні бої УПА з німецькими й московськими окупантами виголосив сотник Української Армії, д-р Іван Козак. В мистецькій частині преставлений був оригінально скомпонований „Вечір Підпільної Творчости" — композиція прозових і віршових творів українських підпільників - революціонерів. Провідну доповідь у цьому вечорі виголосив і конферансієрку провів мисьменник Олег Лисяк. Твори Петра Гетьманця читала артистка Віра Левицька, Марти Гай — артист Ярослав Пінот - Рудакевич, В. Левицька і Марія Лисяк, П. Піка — Ярослав Пінот - Рудакевич, Йосипа Позичанюка - Шугая — Віра Левицька, а Марка Боєслава — Я. Пінот - Рудакевич. Ряд повстанських пісень виконала, при фортепіяновому супроводі Марії Цісик, співачка Марія Лисяк. Із заключним словом виступив Олег Лисяк. Свято УПА закінчено спонтанним співом українського гимну. Присутніх було понад 400 осіб.

Заповідають наукову конференцію Українського Богословського Товариства

Мюнхен, (лв). — Зорганізоване в минулому році українськими католицькими богословами Українське Богословське Наукове Товариство відбуде від 18 до 20 листопада ц. р. у Мюнхені свою другу наукову Конференцію, на якій буде виголошений ряд доповідей на тему „Україна і єдність Христової Церкви". Конференцію організує Европейська Секція Товариства; такі ж конференції мають відбутися в короткому часі також в ЗДА і Канаді, де діють ще дві секції УБНТ — в ЗДА з осідком у Филаделфії та в Канаді з осідком в Йорктоні. Доповідачами на науковій Конференції будуть о. д-р Атанас Великий, о. Іван Хома, о. д-р Іван Гриньох та проф. Наталія Полонська. Українське Богословське Наукове Товариство було зорганізоване перед Світовим Евхаристійним Конґресом у Мюнхені і там воно відбуло свою першу наукову конференцію. Головою Товариства є о. д-р Атанас Великий, а директорами трьох секцій — о. д-р Іван Гриньох (Европейська Секція), о. д-р Ізидор Нагаєвський (Секція ЗДА), о. Михайло Гринчишин, ЧНІ (Секція в Канаді). Секретарює в Товаристві о. д-р Іван Хома.

ПОВІДОМЛЕННЯ КНИГОСПІЛКИ

У зв'язку з запитаннями передплатників творів Івана Франка, в справі 20-го тому, повідомляємо:

складання на лінотипі 20-го тому творів Івана Франка Книгоспілка ще минулого року передала українській друкарні „Біблос" у Мюнхені (Німеччина). За офіційною угодою замовлення мало бути виконане на кінець грудня 1960 року. На жаль, друкарня не виконала його й досі. Це змусило Книгоспілку угоду уневажнити та складання 20-го тому на лінотипі перенести з Німеччини до ЗДА. Сподіваємося, що в лютому-березні 1962 року 20-ий том вийде з друку.

КНИГОСПІЛКА

НОВІ ВИДАННЯ

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

Михайло Грушевський. ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ. Том. І. Видавниче Товариство „Книгоспілка", Ню-Йорк. 1929. 8-ка Ст. 6нп. +X+360. Фотопередрук з видання, що вийшло в 1923 році. Київ-Львів. (З передмовою професора д-ра Дмитра Чижевського).

Михайло Грушевський. ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ. Том п'ятий. Культурні і літературні течії на Україні в XV-XVI вв. і перше відродження (1580-1610). Видавниче Товариство „Книгоспілка", Ню-Йорк, 1960. 8-ка. стор.4нп. + 515 + 1 нп. (Фотопередрук з видання, що вийшло у Києві в 1926 і 1927 роках).

EUROPE'S FREEDOM FIGHTER TARAS SHEVCHENKO, 1814-1861. A Documentary Biography of Ukraine's Poet Laureate and National Hero. House of Representatives, 86th Congress, 2nd Session. Document No. 445. Washington, 1960. 8°. pp. V+3 np.+45+1np.

Віктор Доманицький. ТАРАС ШЕВЧЕНКО (Синтетично-націологічні студії його життя й творчости). З 4 автопортретами Шевченка та 27 малюнками. Бібліотека націологічної літератури — Випуск 2. Накладом автора, Чікаґо, Іллінойс, 1961. 8°, Стор. 116.

ІСТОРІЯ

Ярослав Пастернак. АРХЕОЛОГІЯ УКРАЇНИ. Первісна, давня та середня історія України за археологічними джерелами. Наукове Товариство ім. Шевченка. (Видав Комітет для видання Археології України). Торонто, 1961. Стор. 788 + 4 нп.

Митрополит Василь Липківський. ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ЦЕРКВИ. Розділ VII: ВІДРОДЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕРКВИ. Із вступом і замітками Протопресв. С. В. Савчука. Накладом Фундації Івана Грищука. Вінніпеґ, 1961. 8-ка, Стор. 88 (рим) + 181 + 1нп.

Митрополит Іларіон (Огієнко). ФОРТЕЦЯ ПРАВОСЛАВІЯ НА ВОЛИНІ СВЯТА ПОЧАЇВСЬКА ЛАВРА. Церковно-історична монографія. Інститут Дослідів Волині. Накладом Видавничої комісії при Товаристві „Волинь", Вінніпеґ, 1961. Велика 8-ка. Стор. 398.

Hryhorij Kostiuk. STALINIST RULE IN THE UKRAINE. A Study of the Decade of Mass Terror (1929-1939) by... Institute for the Study of USSR. Munich, Series I, No. 47, August, 1960. Pp.XIII + 1 np. + 162.

Д-р Степан Ріпецький. ЛИСТОПАД 1918 РОКУ. Листопадовий зрив, Українські Січові Стрільці, полковник Дмитро Вітовський — в кривому дзеркалі споминів Лонгина Цегельського. Видання і наклад Братства Січових Стрільців, Ню Йорк-Дітройт, 1961. 8°, Стор. 48 +2 нп.

Мгр. Володимир Бучацький. ЛЕМКІВЩИНА І ЛЕМКИ. Історично - побутова монографія. Накладом автора, Торонто, Канада, 1961. 8-ка, стор. 47+1нп.

Український Конгресовий Комітет Америки. Шкільна Рада. ІСТОРІЯ УКРАЇНИ. З ілюстраціями. Видання Шкільної Ради. Ню Йорк-Філядельфія, 1959. 16-ка, стор. 202+6 нп. (Фотопередрук з незазначеного львівського видання).

Ігор Романович. КОРОТКИЙ КУРС ІСТОРІЇ УКРАЇНИ. Мінеаполіс, 1960. 4°, 40 лл. (Шапір.)

Ярослав Падох. УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ У СВІТЛІ ЧИСЕЛ. Уложив Ярослав Падох, головний секретар Українського Народного Союзу. Накладом УНС, Джерзі Сіті, 1960. 8-ка, стор. 63+1 нп.

Ihor Romatnovych. CONDENSED COURSE ON THE HISTORY OF UKRAINE. (Minneapolis, 1959) 4°, pp. 2+33.

СПОГАДИ

Василь Іванис. СТИЖКАМИ ЖИТТЯ (Спогади). Книга III-тя: Кубанський Край і денікіяда. Новий Ульм, 1960. 8-ка. Сторінок 350.

Андрій Білянський. В КОНЦТАБОРАХ СРСР. 1944 - 1955. Спогади і спостереження з передмовою ген. Ол. Грекова. Накладом Т-ва „Орлик". Мюнхен-Шикаґо, 1961. 8-ка. Стор. 378 + 5 нп.

Лонгин Цегельський. ВІД ЛЕГЕНДИ ДО ПРАВДИ. Спомини про події в Україні зв'язані з Першим Листопадом 1918 р. Видавництво „Булава", Ню Йорк-Филаделфія, 1960. 8-ка Стор. 313 + 5 нп.

Д-р Володимир Мурович, ПО СВЯТІЙ ЗЕМЛІ. Враження з подорожі й опис святих місць. Українське Католицьке Видавництво. На чужині (Мюнхен), 1959. 8°, стр. 114 + 6 нп.

ЕНЦИКЛОПЕДІЇ І СЛОВНИКИ

Наукове Товариство ім. Шевченка. ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА. Словникова частина. Зошит 14, стор. 1041 - 1120 (від Кіпа до Конярства).

МОВОЗНАВСТВО

Митрополит Іларіон (Огієнко). ГРАМАТИЧНО - СТИЛІСТИЧНИЙ СЛОВНИК ШЕВЧЕНКОВОЇ МОВИ. Інститут Дослідів Волині. Накладом Товариства „Волинь". Вінніпеґ, 1961. 8-ка, Стор. 256 + 2 нп.

Срібний подружній ювілей в Монтреалі

В суботу 16-го вересня ц. р., син, родина, односельчани і приятелі вшанували Ювілей 25-ліття подружного життя Марії й Григорія Ільчинів окремим урочистим Вечором в залі церкви св. Духа при вул. Сентер. Зібралося на ньому 160 гостей, не тільки з Монтреалу, але з Торонта, а навіть з Америки, щоб привітати П-во Ільчинів та побажати їм всього найкращого на майбутнє.

Організаторами, які підготовляли цей ювілей, були Василь Щербанюк і Володимир Івасюта, які при помочі інших доложили всіх старань, щоб ця несподіванка в честь ювілятів відбулася якнайкраще. Програмою вечора проводив Петро Грицак. Коли о годині 8.30 веч. прибули П-во Ільчини на залю, оркестра заграла їм весільного марша. Пан Щербанюк привітав їх хлібом і сіллю, а син ювілятів Зиновій привітав родичів китицею квітів. Після того засіли панство Ільчини до почесного стола ,а з ними їх син, дружба М. Гаврилюк та найближча родина. Дружку заступала п. Анна Ракубовчук.

Святочну гостину відкрив вітаючи Ювілятів, п. Петро Грицак і попросив о. Михайла Гаврилюка провести молитву. Гості відспівали „Многая Літа".

Наприкінці вечері почалися промови на честь Ювілятів. Перший зложив привіт і подякував своїм родичам за добре виховання одинокий син Зиновій, та вручив на пам'ятку цінні подарунки. Далі промовляли — рідна сестра ювілятки п. Анна Крутиголова, рідний брат Михайло Івасюта з Торонта, односельчани; Іван Москаль, Йосиф Баран, дружба Михайло Гаврилюк з Дітройту, Михайло Тицький з Ню Йорку, та щирий приятель Павло Диць, і при тім обдарували ювілятів гарними подарунками. Від всіх присутніх вручила дарунок п. Анна Ракубовчук.

Дві похресниці П-ва Ільчинів Маруся Водак з Торонта й Ганнуся Крутиголова з Монтреалу щиро привітали ювілятів, та на згадку вручили теж дарунки.

Всі промовці підкреслювали велику щирість, доброту і працьовитість ювілятів. Завдяки праці вони доробилися прекрасної хати, — а своєю скромністю і справедливістю вміють з'єднувати собі приязнь і пошану назавжди тих, які мають нагоду пізнати їх шляхетні характери і щире українське серце. В доказ того така велика скількість на залі приятелів. Промовляли і складали привіти Всеч. отці Михайло Гаврилюк — парох церкви на Роземонті, де тепер замешкують П-во Ільчини і є добрими та жертвенними парохіянами та о. Ярослав Гайтанович — сотрудник церкви св. Духа, бо П-во Ільчини по приїзді до Канади були першими її парохіянами. Оба душпастирі щиро бажали ювілятам щастя, здоров'я і Божого благословення.

П. Грицак відчитав надіслані листи від братів, сестер та родини з рідного краю, з побажаннями щасливо дочекати до золотого ювілею, які то бажання гості нагородили гучними оплесками.

Господар п. Щербанюк подякував Всеч. отцям, промовцям ,всім гостям за участь і всім тим, що причинилися своїми жертвами і працею до звеличання цього родинного свята. По промовах присутніх промовляли і ювіляти. Промови їх були короткі, сердечні і повні щирости. Вони дякували священикам, синові свому, родині і приятелям, господарям за труд і всім, які так гарно вшанували їх родинне свято.

На заклик Петра Грицака, переведено збірку, яка принесла $ 82.40, з якої призначено на Прес. Фонд „Нашої Мети" $10.00, на „Свободу" в Америці $10.00. — Решта осталa на потреби церкви.

Всім жертводавцям щира подяка.

По вшануванні ювілятів, була весела й культурна забава під звуки доброї оркестри.

П. Г.

Марія і Григорій Ільчини

Брентано зрікся посту міністра закордонних справ Західньої Німеччини

Бонн. — Гайнріх фон Брентано, який впродовж останніх шістьох років був західньо-німецьким міністром закордонних справ і на тому становищі став одною з найбільш відомих міжнародних фігур, зрікся того становища, відкинувши вимогу Вільно - демократичної партії, щоб в міністерстві закордонних справ створити уряд „державного міністра" й обсадити його вільним демократом. Крім цього, Брентано рішуче відкинув домовлення між Аденауером і д-ром Менде, лідером вільних демократів, щоб справи Европи відмежувати від міністерства закордонних справ. Свою димісію Гайнріх фон Брентано зголосив ще в минулу суботу на письмі та пояснив журналістам, що міністер закордонних справ мусить мати довіря не тільки всіх партій, але й цілого народу, а він побачив, що партія Вільних демократів того довір'я до нього не має. Вільні демократи ставились ворожо до особи Брентана, закидуючи йому надто велику слухняність супроти старого Аденауера, завелику „м'якість" супроти Вашингтону і ніби й супроти Москви. Найбільший відгук димісії Брентана у Франції, бо Брентано був співтворцем французько - німецького замирення. Аденауер викликав на нараду проф. Вальтера Гальштайна, президента Спільного господарського ринку, але Вільні демократи відразу заявили, що й Гальштайн для них неприйнятлива кандидатура.

Совєтські вояки проти американських ескорт на шляху до Берліну

Берлін. — Від вересня ц. р., відколи східньо - німецькі вояки зупинили на шляху між Західньою Німеччиною і Західнім Берліном двох американських військовиків в цивільних одягах і притримали їх шість годин, американське командування висилало більше число так званих військових ескорт, себто вояків на „джіпах", які їздили по тому довгому на 110 миль шляху й пильнували, щоб не було там ніяких інцидентів. Але в минулу неділю совєтський старшина зупинив такі два військові авта на контрольному пункті в Бадельсберґ і завернув їх назад. Совєтське командування пояснило, що той шлях до Західнього Берліну є під совєтською військовою охороною і тому додаткові американські військові стежі для забезпеки вільного автомобільного руху — зайві. Західня преса додає, що це вперше Совєти офіційно ствердили, що не східньо - німецькі, а совєтські вояки відповідають за суходільну комунікацію да Західнього Берліну, так само, як поява совєтських танків на кордонному пункті в поділеному Берліні засвідчує, що Совєти перейняли безпосередньо на себе відповідальність за тамошню міжзональну комунікацію. Щодо дальшого розвитку конфлікту за Берлін, та західня преса твердить, що американці й французи, які до цього часу принципово відмовлялись, щоб їх військовики, навіть в приватних одягах, показували при переїзді до Східнього Берліну свої довідки, схильні прийняти звичай англійців — показувати довідки через вікно авта, не випускаючи їх з рук, — за ціну побільшення перехідних пунктів між Західнім і Східнім Берліном.

Президент Катанґи Чомбе прилетів несподівано до Женеви

Женева. — Президент конґолійської провінції Катанґи Мойсе Чомбе, який проголосив відірвання тієї провінції від Конґа і її державність зараз в першому тижні самостійности Конґа і від того часу є вічним клопотом для центрального конґолійського уряду і для Об'єднаних Націй, несподівано прилетів в минулу неділю до Женеви з двома прибічниками. Два африканці й один европеєць ждали на нього і привітали його і він, Мойсе Чомбе, зараз потім від'їхав з отим европейцем в невідомому напрямку. Його прибічники заявили, що Мойсе Чомбе прибув „для лікування", але газети твердять, що більш вірогідною є поголоска, що на його бажання мають у Швайцарії відбутись засекречені переговори з висланниками центрального конґолійського уряду. Рада Безпеки і Генеральна Асамблея Об'єднаних Націй прийняли були вже давно постанови про інтегральну цілість конґолійської території і на цьому становищі принципово стоїть центральний уряд Конґа, визнаний Об'єднаними Націями, а від часу вступлення до нього комуніста Антуана Ґізенґи — також Совєти. Місія ОН старалася військовими заходами захопити в свої руки столицю Катанґи Елізабетвіль, але це довело до боїв і поразки війська ОН та військового перемир'я. Конґо не може економічно встоятися без найбагатшої в мінерали провінції Катанґи, а навіть Бельгія, що протегує Мойсе Чомбе, не хоче визнати і підтримати окрему державність тієї провінції. На кордоні Катанґи прийшло до кривавих сутичок з військом центрального уряду, яке переводить, як заявив центральний уряд Конґа, „поліційну акцію" проти Конґа.

Хрущов таврував знову „антипартійну групу" за масакри і тортури

Москва. — В неділю дня 29 жовтня опубліковано тут текст промови, що її виголосив Хрущов в п'ятницю дня 27 жовтня під час чергової сесії 22-го з'їзду КПСС. В цій промові Хрущов ствердив, що під час 20-го з'їзду в 1956-му році він не міг розкрити вповні усіх зловживань владою, які мали місце в період культу Сталіна, бо в тодішньому Центральному Комітеті компартії сиділи люди, які самі були спричинниками цих зловживань і масових репресій, між ними Молотов, Маленков, Каґановіч, Ворошилов та інші. Ця група людей перешкоджувала — за словами Хрущова — всіма засобами продовжуванню слідства для повного виявлення усіх порушень „соціялістичної законности", бо її члени боялися, що під час такого розгляду буде розкрита теж і їх роля і співучасть у масових репресіях, у яких згинуло тисячі людей, в тому багато партійних, державних і військових керівників. Окрему увагу присвятив Хрущов вбивству Кірова, стверджуючи, що його смерть стала початком масових репресій. Говорив Хрущов теж і про тортури та інші засоби слідства, з допомогою яких совєтські слідчі органи добували від обвинувачених найнеможливіші признання. Чимало знищених людей воліли — згідно із заявою Хрущова — признаватися до усіх закидуваних їм „зочинів", і навіть іти на смерть, щоб тільки оминути стосовані супроти них нелюдські тортури.

Громико запевняв, що ні Хрущов ані Кеннеді не хочуть війни

Москва. — Совєтський міністер закордонних справ Андрей Громико, виступивши з великою промовою на 22-му з'їзді компартії СССР у Москві в минулу середу, запевняв, що ні Хрущов, ані Дж. Ф. Кеннеді не хочуть перейти до всесвітньої історії, як ті, що розпутали світову війну в добі, коли з уваги на атомову зброю війни стали неможливі. Громико широко передавав свої розмови з державним секретарем Діном Раском в Ню Йорку, які зводились до взаємних запевнювань про конечність знайти мирну розв'язку Берлінської кризи та про взаємне розуміння катастрофи, якою для цілого людства була б нова атомова війна. Однак Громико не сказав знову нічого, що вказувало б бодай в мінімальній мірі на відхилення Совєтів від їхніх раніших вимог щодо тієї „розв'язки". При цій нагоді газети пригадують, що Хрущов заявив у своїй промові 17 ц. м., що Громико „знайшов до деякої міри зрозуміння в З'єдинених Державах" і тому він, Хрущов, відкликує даний раніше остаточний термін для підписання мирового договору з Німеччиною — 31 грудня ц. р.

ПІД ЛИСТОПАДОВУ НІЧ...

(Закінчення зі стор. 2-ої)

А після його від'їзду почали бити по селах тут і там дзвони. В маленьких віконцях селянських хат заблимали слабенькі світельця, неначе зірки на нічному фірмаменті. Заскрипіли серед нічної тиші старосвітські засуви, зарипіли ворота, і на дорогу почали виходити люди. Світилось тієї ночі по громадських урядах, канцеляріях управителів шкіл та по плебаніях, чи пак приходствах пан-отців. Висипали з хат на вулицю зразу юнаки, а за ними старі ґазди. Вони, ті сивоволосі, добре зрозуміли, до чого накликав таємничий їздець. Тож благословили батьки синів на Велике Діло, і сини пішли. Серед нічної тиші гинув на битому „цісарському" гостинці відгомін їхніх, уже рівних вояцьких кроків. Батьки довго не верталились до хат, вслухаючись в кроки своїх синів, бо це було їх давньою мрією діждатись цієї хвилини, хоча б на схилі літ.

А заки ті сини дійшли до найближчого повітового містечка, щоб помагати встановляти українську владу, дух таємничого їздця був вже у Львові з Вітовським, з тією горсткою одчайдухів, що майже голіруч роззброювали казарму за казармою, наставляли стійки коло державних, по стількох віках, уже своїх установ.

І сталось передбачене, бо, заки сонце зійшло, на львівській ратуші та в повітових містах Галичини залопотіли блакитно - золоті прапори, які зродились у пропам'ятну ЛИСТОПАДОВУ НІЧ 1918-го року.

Не спали тієї ночі й карпатські бори та звори. І вони вслухувались у містерію історичної ночі. І вже на світанку заговорили про щось радісне та величне дуби, буки, клени та явори. Але про щось лячне, тривожне зашепотіли смереки та ялиці. Мовчали тільки червона калина та біла, плакуча берізка. Може не мали вони відваги каламутити повних надій настроїв твердих, несантиментальних сусідів. Та згодом таки заговорили, коли їм із шумом вітру, що прилетів зі Львова, прочулося, що для закріплення волі поллється ще на вулицях того княжого города стрілецька кров. І заскрипів мовчазний ясінь: „Немає нічого без жертв..." — „Так тоді і я кину під ноги тим борцям свої криваві ягідки"... залебеділа калина — „А я, — додала скромно біла берізка, — всю себе жертвую на білий хрест тому, хто впаде перший за окуплення ВОЛІ".

Від тієї ночі минає 43 роки.

Посмертні згадки

ЯГНЕС Янка, — членкиня 204 Відділу УНСоюзу в Ню Йорку ,померла в дні 29-го жовтня 1961 року. Покійна народ. 17-го серпня 1898 р., в селі Галущинці, пов. Скалат, Західня Україна. Полишила у смутку 3-ох синів: Михайла, Івана і Гринька. Похорон відбудеться в середу, 1-го листопада 1961 р., з пох. заведення П. Яреми в Ню Йорку, до церкви св. Юра, відтак на цвинтар Кальварія. — В. Їй П.!
В. Гасій, секр.

МАРУЖЯК Гелена, народжена 24-го липня 1897 р. в с. Рожків, пов. Сянік, Зах. Україна, членка Т-ва „Запорозька Січ", Відд. 155 УНСоюзу в Перт Амбою, Н. Дж., померла в дні 19-го жовтня 1961 року. — Вічна Їй Пам'ять!
І. Будняк, секр.

ҐУРНЯК Іван, народж. 23-го серпня 1890 р. в селі Семацова, пов. Сянік, Зах. Україна, член Т-ва „Запорозька Січ", Відд. 155 УНСоюзу в Перт Амбою, Н. Дж., помер 20-го жовтня 1961 р. — В. Й. П.!
І. Будняк, секр.

ЧЕРЕВЕШКИН Олекса, член Б-ва св. І. Хрестителя, Відд. 292 УНСоюзу в Дітройті, Мишиґен, помер 9-го жовтня 1961 року. Покійний народ. 28-го березня 1888 р. в Зах. Україні. Проживши 73 роки, Покійний по тяжкій недузі, відійшов від нас до Всевишнього. У глибокому смутку полишив сина Івана і доньку Настю. Похорон відбувся 12-го жовтня, з пох. заведення до церкви св. І. Хрестителя, при участі Родини, Членів Б-ва та Знайомих, на цвинтар Holy Cross. — Вічна Йому Пам'ять!
П. Федик, секр.

ТАРЗАН, ч. 4738. Тарзан грає в фільмі!

Тарзан виліз на дерево, щоб показати свій „рятунковий плян". — А тепер, сказав він, — нехай пантера атакує дівчину.

Накази виконали. Мавполюд негайно знизився на виній лозі...

І підніс Сю Френч своєю рукою, далеко від загребущих кігтів пантери!